

Afgjørelser, i hvilke Anstuelser om Religions-samfundenes Stilling jeg kun kan sympathisere med ham. Det er ikke første Gang — det veed det ærede Medlem for Aalborg Amts 1ste Valgfreds, om end ikke Andre erindre det — at jeg, trods Uenighed med ham paa den specielle Kirkegrund er enig med ham i hans Grundsaetninger af Forholdet imellem Staten og de religiøse Samfund. Jeg gjentager det, jeg vil takke ham for hans Udtalelser ved denne Leilighed, thi det lod til, at hans Udtalelser for ikke fandt saa liden Tilslutning, saa at der er Udfigt til, at vi nu med Sympathi fra dette Sted kunne vinde et kirkeligt Liv og kirkelige Kjørelser ad Frivillighedens Vej og sætte det hele Lægelement i Virksomhed, uanset at det ene Lovforslag gaar til Grunde gennem Rigsdagen efter det andet, og det skulde glæde mig, om det kunde ske ad den Vej. Det er som bekendt forsøgt her i Landet i 1856, da man søgte at bringe Lægelementerne af Kirken til Virksomhed ad saa fuldstændig frivillig Vej som muligt, men jeg tør her ubestridelig sige, at aldrig har noget Skridt modt en saa histen Modstand som det frivillige Skridt, man den Gang tilfattede, ikke alene i dette Thing, hvor hos et æret endnu værende Medlem af dette Thing, men jeg tror ogsaa at kunne sige hos et æret nu afdød Medlem i det andet Thing, der tidligere havde været Medlem af Martzministeriet. Derfor kan der, efter at man har set dette noget sprunderlige Fænomen, være en Del Vanstæthed ved at gaa den Vej igjen, men jeg haaber, at den Samklang, som det ærede Medlems Ytringer for et Dieblif fiden syntes at finde, vil være et Vidnesbyrd om, at den lovgivende Magt vil stille sig saaledes forskjellig, at den ikke vil blive saa forunderlig uheldig stemt imod et saadant Skridt for Fremtiden. Og det er jo dertil nu ikke som den Gang noget Nyt; i flere Aar har man været inde paa den Vej at kalde hele det kirkelige Liv frem, ikke ved Lovbestemmelser, men ved frivillige Overenskomster paa alle de forskjellige Punkter over alle forskjellige Dele af Norges Land. — Endelig mente det ærede Medlem for Bornholm (Kosob), at det Unseligste var, om man vilde

gaa radikalt tilværks. (Kosob: Ja, enten—eller!). Ja, saa vil jeg haabe, at det ærede Medlem enten vil gaa radikalere tilværks eller ogsaa idealere. Jeg vil haabe, at han ikke naar han gjør de kirkelige Interesser op hertilands, vil sige, at alle de Midler, der nu i Aarhundreder have været udrede af Landets Borgere til Opretholdelse af de kirkelige Interesser, herefter skulle gaa over til andre Diemed; han skulde da langt hellere sige, at de ligefrem skulde vende tilbage til Menighedsmedlemmerne selv, som det nu er foreslaaet med Offeret, saa kunde de ordne sig, som de vilde i Henseende til Tilfredsstillelsen af deres religiøse Interesser; men ved den ideale Maade, hvorpaa han gaar tilværks, er der noget meget Betænkeligt; thi derved paalægger man Menighedsmedlemmerne under kirkeligt Navn i det nuværende kirkelige Samfund at udrede ganske overordentlige Udgifter, som man saa inddrager til fremmede nye Statsaime, og saa siger man, efter at have bundet Hænderne paa dem ved at have taget til anden Brug de hidtilværende Bidrag til Kirkeviemed. Lad mig nu se, at Du ordner Dit Forhold frit med hove Hænder, saa at Du giver Dig til frit at opføre et nyt Kirkevæsen uden at hindres af, at Du skal udrede alle de tidligere Bidrag dertil i andet Diemed. Det vil altid binde Hænderne paa et frit kirkeligt Liv, naar man gaar i den Forstand idealff tilværks. Dernæst glemte det ærede Medlem, hvad der offere med Rette er blevet fremhævet af det ærede Medlem for Svendborg Amts 3die Valgfreds (S. A. Hansen), at hvorledes end Forholdet efter Grundloven ordnes imellem Følgekirken og Statsamfundet, vil der altid blive et pekuniært Mellemværende tilbage, saaledes at Kirken er forpligtet lige overfor Staten og Staten lige overfor Kirken, saa at de ifølge Grundlovsbestemmelsen om Understøttelsen her maa træde i indbyrdes Forhold, saa at Staten paa dette Punkt kontrollerer Kirken. Jeg tror, at hele hans Argumentation har været aldeles abstrakt sand, men jeg tror ikke, at den vil kunne gennemføres med den nuværende Grundlov og med en Behandling af de nuværende Kirkeindtægter som den af ham foreslaaede. Dog skulde det glæde mig, om jeg for Frem-